

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jana Rutsche a soudců Mgr. Heleny Konečné a JUDr. Pavla Kumprechta ve věci žalobce: **Bc. E. D.**, zast. JUDr. Ing. Jiřím Špeldou, advokátem se sídlem v Hradci Králové, Šafaříkova 666, proti žalovanému: **ředitel Krajského ředitelství policie Královéhradeckého kraje**, Hradec Králové, Ulrichovo nám. 810, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 14. 11. 2011, č.j.: KRP H-43439/ČJ-2011-0500OP, t a k t o :

I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 14. 11. 2011, č.j.: KRP H-43439/ČJ-2011-0500OP, se z r u š u j e a věc se mu v r a c í k dalšímu řízení.

II. Žalovaný je p o v i n e n zaplatit žalobci náklady řízení v částce 12.922,-- Kč k rukám jeho zástupce JUDr. Ing. Jiřího Špeldy do osmi dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

Žadostí ze dne 12. března 2011 žalobce požádal o přepočítání a doplacení mzdy za celkem 257,5 hodin odpracovaných nad rámec stanovené doby služby v letech 2008 a 2010. Žalobce totiž podle svého tvrzení odpracoval na svém předchozím působišti – operační skupině Oblastního ředitelství služby cizinecké policie Hradec Králové - v roce 2008 celkem více jak 400 přesčasových hodin, z čehož mu nebylo 150 hodin proplaceno a ani mu za takto odpracované hodiny nebylo poskytnuto

náhradní volno, a v roce 2010 odpracoval celkem 131,5 přesčasových hodin, z nichž mu nebylo 107,5 hodin zaplacen. Uvedl, že přesčasové hodiny byly plánovány v nejméně měsíčním předstihu z důvodu nenaplnění personálního stavu na pracovišti. Rozhodnutím ze dne 11. 10. 2011, číslo: VS-900/2011, náměstek ředitele Krajského ředitelství policie Královéhradeckého kraje žádosti žalobce nevyhověl.

Odůvodnil je v podstatě tím, že příslušníkovi je služební příjem stanoven s přihlédnutím k případné službě přesčas v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce, což znamená, že se nemění v závislosti na tom, zda v kalendářním roce příslušník těchto 150 hodin odslouží či nikoliv. Podle ustanovení § 54 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, v platném znění (dále jen „služební zákon“), je příslušník povinen konat službu přesčas, jestliže to vyžaduje důležitý zájem služby. Za ten se považuje zájem bezpečnostního sboru na včasném a kvalitním plnění úkolů bezpečnostního sboru (§ 201 odst. 1 služebního zákona). Službu přesčas je pak možno definovat jako službu, která je konána na rozkaz nadřízeného vedoucího příslušníka nad rámec stanovené základní doby služby v týdnu, vyplývající z předem stanoveného harmonogramu směn (§ 54 odst. 3 služebního zákona). Jedná se o službu výjimečnou, která by neměla být plánována předem tak, aby byla pravidelnou součástí stanoveného harmonogramu směn. To ovšem nevylučuje situaci, kdy vedoucí příslušník již předem ví, že úkoly vyplývající z bezpečnostní situace nelze podřízenými příslušníky zvládnout pouze prostřednictvím využití jejich základní doby služby v týdnu (vysoká nemocnost, studující policisté, dovolené apod.), a proto musí nařídit službu přesčas s určitým časovým předstihem. Vždy tedy záleží především na posouzení nadřízeného vedoucího příslušníka, který musí zvážit danou situaci a rozhodnout tak, aby především zabezpečil plnění služebních úkolů. Vedoucí příslušník není povinen příslušníkům zdůvodňovat své rozkazy směřující k výkonu služby a jejímu rozvržení a taktéž ani k nařizování služby přesčas. Vedoucí příslušník by se měl při plánování směn snažit nejprve směnami naplnit nominální fond daného měsíce a pak se na základě zvážení dané situace rozhodnout, jakým způsobem zadá hodiny odpracované nad rámec běžných směn. Má buď možnost zadat tyto hodiny jako přesčasové anebo je může zadat jako hodiny výkonu služby, které pak ale musí v následujícím období srovnat tak, aby průměrná doba služby za období 3 kalendářních měsíců, v odůvodněných případech za období kalendářního roku, nepřesáhla základní dobu služby v týdnu (§ 53 odst. 3 písm. b/ služebního zákona).

Poté se zabýval obsahem pojmu „důležitý zájem služby“, pro který lze podle § 54 služebního zákona nařídit výkon služby přesčas nejvýše v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce. S odkazem na zákon o Policii České republiky uvedl její úkoly, které musí být plněny včas a kvalitně a postup, jímž jsou odstraňovány překážky, které brání v plnění těchto úkolů, je postup v důležitém zájmu služby. S ohledem na význam a charakter těchto úkolů konstatoval, že zajištění plnění uvedených úkolů je důležitým zájmem služby i při případném nedostatečném personálním stavu. V dané věci se tedy nepochybně jednalo o důležitý zájem služby a institut § 54 odst. 1 služebního zákona byl vedoucím příslušníkem oprávněně využit k nařízení výkonu služby přesčas.

Další část odůvodnění rozhodnutí je věnována otázkám souvisejícím se službou přesčas, s poskytováním náhradního volna za službu přesčas a specifikaci odsloužených hodin žalobcem v roce 2008 (vykonal službu přesčas v rozsahu 150 hodin a za dalších 249 hodin služby přesčas mu byl poskytnut služební příjem v celkové výši 51 993 Kč) a v roce 2010 (vykonal službu přesčas v rozsahu 107,5 hodin a za dalších 24 hodin služby přesčas mu byl poskytnut služební příjem v celkové výši 5 350 Kč).

O odvolání žalobce proti tomuto rozhodnutí rozhodl žalovaný žalovaným rozhodnutím tak, že jeho odvolání zamítl a výše uvedené rozhodnutí náměstka ředitele Krajského ředitelství policie Královéhradeckého kraje potvrdil. Ztotožnil se totiž s jeho právním závěrem v uvedené věci.

Žalobce napadl rozhodnutí žalovaného včas podanou žalobou, kterou odůvodnil následujícím způsobem. Předně uvedl, že v daném případě jde o to, zda za vykonanou službu nad zákonem stanovenou dobu služby náleží služební příjem (mzda) či nikoli. Pro zodpovězení této otázky je podle žalobce nutno nejprve vyřešit, zda byl výkon služby, později označený jako výkon služby nad základní dobu služby v týdnu dle § 54 služebního zákona, nařízen z důvodů a v souladu se služebním zákonem. Vedle toho zmiňoval některá procesní pochybení žalovaného.

Žalované rozhodnutí vychází podle žalobce z chybného výkladu ustanovení § 112 odst. 2 služebního zákona. V něm se stanoví, že: „Příslušníkovi je stanoven služební příjem s přihlédnutím k případné službě přesčas v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce. Ve služebním příjmu ředitele bezpečnostního sboru a jeho zástupce je přihlédnuto k veškeré službě přesčas.“ Ustanovení § 54 odst. 1 citovaného zákona pak stanoví, za jakých podmínek a v jakém rozsahu lze výkon služby nad základní dobu v týdnu nařídit, konkrétně, že: „Příslušníkovi lze v důležitém zájmu služby nařídit výkon služby přesčas nejvýše v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce.“ To podle žalobce znamená, že jen výkon služby přesčas, který je nařízen z důvodu a v rozsahu stanoveném služebním zákonem, tedy v důležitém zájmu služby a max. 150 hodin v roce, je dle § 112 odst. 2 služebního zákona zohledněn ve služebním příjmu.

Žalobce je přesvědčen o tom, že pokud není přesčasová služba nařízena způsobem, z důvodů a v rozsahu, jak stanoví služební zákon, není ve služebním příjmu zohledněna a policistovi za vykonanou službu mimo režim zákona náleží náhrada ve formě dalšího příjmu (mzda). Žalobce pokračoval, že mu byla ukládána povinnost vykonat službu nad rámec základní doby služby způsobem, který zákon o služebním poměru nepřipouští (výkon služby přesčas nebyl nařízen, ale byl jako takový označen až dodatečně).

Poté žalobce vypočetl případy za rok 2008 a 2010, kdy došlo k porušení ustanovení o maximální délce výkonu práce v týdnu 48 hodin v sedmi po sobě jdoucích dnech. Konstatoval, že naplánováním služby nad rámec základní doby služby v týdnu, který byl nařízen jen několika policistům (pěti) na Operační skupině ObŘ SCPP Hradec Králové, byla porušena rovnost mezi příslušníky bezpečnostního sboru. Jiným policistům ObŘ SCP Hradec Králové ani policistům Kanceláře ředitele

tato povinnost nařízena nebyla. Poukazoval na to, že do přesčasových hodin byly převedeny i hodiny odsloužené (odpracované) nad 150 hodin v kalendářním roce, ačkoliv příslušníkovi lze nařídít nejvýše 150 přesčasových hodin. Odkazoval se přitom na rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 10A 34/2010, z něhož podstatnou část citoval. Dovolával se i stanovisek Ministerstva vnitra č.j.: SP-350/PR-2007 a č.j.: MV-7700-2/SP-2008.

Žalobce označil za nesprávné v napadeném rozhodnutí i tvrzení služebního funkcionáře, že: „Z uvedeného vyplývá, že pokud vedoucí pracovník nařídí službu přesčas z některého důvodu uvedeného v § 54 odst. 1 nebo odst. 2 zákona, není povinen tyto důvody dále rozvádět vzhledem k tomu, že uvedený důvod je jasně formulován zákonem a směřuje k zajištění úkolů stanovených policii, které případně nelze zvládnout toliko prostřednictvím využití základní doby služby v týdnu.“ Je nepochybné, že služební funkcionář nemusí zdůvodňovat nařízení služby jako takové, ale musí být schopen zdůvodnit, z jakého důležitého zájmu služby přesčas nařídil, aby bylo možno stanovit, zda je takto nařízená práce přesčas ve služebním příjmu zohledněna.

V napadeném rozhodnutí se služební funkcionář žádným způsobem nevypořádal s rozdílem mezi naplánovaným výkonem služby a nařízeným výkonem služby přesčas. V rozhodnutí není uvedeno, kdo (který oprávněný služební funkcionář), kdy a z jakého důvodu službu přesčas nařídil, nebo kdy bylo nařízení vydáno. Jak bylo v žádosti uvedeno, byl pouze plánován výkon služby bez jakéhokoli stanovení, která služba je službou přesčas. Nikdy nebyl vydán žádný rozkaz či nařízení ke stanovení výkonu služby přesčas a pokud vydán byl, nebyl s ním žalobce prokazatelně seznámen. Dle § 54 služebního zákona služební funkcionář nařizuje výkon služby, tedy vydává pokyn směřující do budoucnosti a zpětně po vykonání služby nelze výkon služby nařídít.

Výkon služby byl plánován tak, aby byl zajištěn běžný výkon, výkon služby nad rámec stanovené doby služby v týdnu se stal pravidlem a byl nutný k zajištění obvyklého chodu pracoviště. Po navršení hodin „navíc“ (nad základní dobu služby v týdnu) byly tyto hodiny v systému EKIS II označeny dodatečně jako přesčasové. To lze dokázat např. výplatní páskou za měsíc březen 2008. V tomto měsíci byl řádný fond pracovní doby 157,5 hodin, tedy výkon služby přesčas by byl po odsloužení 157,5 hodin. Systém EKIS II vykazoval v tomto měsíci k výkonu služby pouze 148 hodin, ve skutečnosti bylo odslouženo (odpracováno) 196 hodin, z toho 48 hodin bylo označeno jako výkon služby přesčas dle § 54 služebního zákona. Tyto postupy poté žalobce dokumentoval přehledy o odpracovaných hodinách v letech 2008 a 2010.

Žalovaný se podle žalobce dále chybně vypořádal s tvrzením, že jediným důvodem k plánování služby nad rámec základní služby v týdnu a jejímu pozdějšímu převedení v systému EKIS II do přesčasů, byl v roce 2008 předem plánovaný personální podstav na pracovišti SCP Hradec Králové a v roce 2010 personální podstav z důvodu nedoplnění početního stavu po ukončení služebního poměru policisty (nprap. Vršťala). Nikde není v rozhodnutí uvedeno, jaký byl důvod k plánování služby přesčas. Dle výše uvedených stanovisek Ministerstva vnitra nelze dovolenou, obvyklou nemocnost, školení, nebo studijní volno považovat za

předpoklad nařízení služby přesčas. Takové situace musí být zohledněny v základním personálním obsazení pracoviště. Do konce roku 2007 byl personální stav Operační skupiny ObŘ SCP Hradec Králové 6 policistů, přesto i v tomto roce byl naplánován výkon služby přesčas. Na rok 2008 byl personální stav plánovaně snížen na 5 policistů. Z toho jednoznačně vyplývá, že služební funkcionář předem počítal s nutností nařídit službu přesčas v rozsahu min. 150 hod. na jednoho policistu. Až pro rok 2009 byl opět stanoven počet policistů na pracovišti operačního oddělení na 6 policistů.

Žalobce byl naplánovaným výkonem služby nad rámec základní doby služby v týdnu znevýhodněn vzhledem k ostatním policistům útvaru, kteří pobírali shodnou mzdu bez výkonu služby nad základní dobu služby v týdnu dle § 54 služebního zákona. I zde by žalobci příslušena náhrada – doplatek za vykonanou službu tak, aby byla obnovena rovnost mezi příslušníky bezpečnostního sboru. Krom toho u žalobce započítáním neproplacených hodin, odpracovaných nad základní dobu služby v týdnu, klesl průměr, ze kterého se vypočítává náhrada za dobu čerpání řádné dovolené a placeného volna. K tomuto došlo v měsíci listopadu 2010, kdy z výše uvedeného důvodu klesl průměr mzdy na 183,76 Kč. Zde byly do výpočtu průměrné mzdy zahrnuty odsloužené hodiny dodatečně označené jako přesčasové v měsících říjen a prosinec a žalobci byla vyplacena náhrada za dovolenou o 2.467,50 Kč nižší, než by byla náhrada v případě, že by nevykonával službu nad základní dobu služby v týdnu.

Vzhledem k tomu žalobce navrhoval žalované rozhodnutí zrušit a věc žalovanému vrátit k dalšímu řízení, neboť je přesvědčen o tom, že má nárok na doplatek služebního příjmu za 257,5 odsloužených přesčasových hodin za roky 2008 a 2010 ve výši 54.590,-Kč a doplatek rozdílu za čerpanou řádnou dovolenou v měsíci listopadu 2010 ve výši 2.467,50 Kč.

Žalovaný se vyjádřil k žalobě podáním ze dne 20. února 2012. Uvedl v něm, že postupoval v souladu se služebním zákonem a že se nedomnívá, že by žalobce zkrátil na jeho právech. Žalobce měl možnost podklady, důkazy a své stanovisko doplnit v řízení o odvolání, o čemž byl náležitě poučen, samotné rozhodnutí považoval za zákonné.

K žalobcovu tvrzení, že mu v předmětném období byly naplánovány služby přesčas v rozporu s příslušnými ustanoveními služebního zákona, uvedl, že podle jeho § 54 odst. 1 lze příslušníkovi v důležitém zájmu služby nařídit výkon služby přesčas nejvýše v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce. Napadené rozhodnutí se vypořádává s pojmem „důležitý zájem služby“ z pohledu zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, a dovozuje, že v daném případě byl pro nařízení výkonu služby přesčas dán důležitý zájem služby. Žalobce nerozlišuje důvody nařízení služby přesčas podle § 54 odst. 1 a odst. 2 služebního zákona. Z jeho ustanovení § 54 odst. 1 vůbec nevyplývá podmínka výjimečnosti, tak jak ji vyvozuje žalobce. Toto ustanovení poskytuje služebnímu funkcionáři manévrovací prostor pro případy, kdy ví, že výkon služby nebude možné zajistit s určitým počtem příslušníků v určitém časovém prostoru. Výjimečnost je presumována až v § 54 odst. 2 služebního zákona

v případě, je-li nařizována služba přesčas ve veřejném zájmu. V § 54 odst. 2 služebního zákona je uvedeno, že jestliže bude vyhlášen krizový stav podle zvláštního právního předpisu nebo ve výjimečných případech ve veřejném zájmu, lze příslušníkovi nařídit po dobu krizového stavu anebo po nezbytnou dobu ve veřejném zájmu službu přesčas i nad rozsah stanovený v odstavci 1. Služební zákon v případě zohledněné služby přesčas podle § 112 služebního zákona nerozlišuje, z jakého důvodu vedoucí příslušník nařídil výkon služby přesčas, tedy zda ji nařídil v důležitém zájmu služby, při vyhlášení krizového stavu nebo ve veřejném zájmu. Co je veřejným zájmem služební zákon sice nedefinuje, je však snadné dovodit, že každou činnost Policie České republiky lze označit za činnost ve veřejném zájmu, protože byla ve veřejném zájmu zřízena. Není tedy nezbytné, jak se domnívá žalobce, aby byl služební funkcionář schopen zdůvodnit, z jakého důležitého zájmu službu přesčas nařídil, aby bylo možno stanovit, zda služba přesčas bude ve služebním příjmu zohledněna či nikoliv. Z § 112 služebního zákona vyplývá, že není možné žalobci vyplácet služební příjem za výkon služby přesčas v rozsahu 150 hodin ročně. Služební příjem je příslušníkovi stanoven s přihlédnutím k případné práci přesčas 150 hodin v kalendářním roce. U žalobce tak nemohlo dojít ke snížení průměrné hodinové mzdy v měsíci listopad 2010.

Žalovaný pokračoval, že právní předpisy koncipují službu přesčas jako službu výjimečnou, což je v souladu s mezinárodními právními dokumenty, jimiž je Česká republika vázána. Z toho vyplývá, že služba přesčas nesmí být plánována předem tak, aby se stávala pravidelnou součástí doby služby. To ovšem nevylučuje situaci, kdy služební funkcionář již předem ví, že úkol vyplývající z bezpečnostní situace nelze podřízenými příslušníky zvládnout toliko prostřednictvím využití jejich základní doby služby v týdnu a nařídí službu přesčas s určitým časovým předstihem. V dalším se žalovaný věnoval otázkám souvisejícím s délkou výkonu služby v týdnu. Přisvědčil žalobci, že v letech 2008 a 2010 nebyla vždycky všechna služební místa na jeho pracovišti obsazena, ovšem přesčasové hodiny v rozsahu 150 hodin ročně museli odsloužit i jiní policisté. Znovu zmínil úkoly policie s tím, že jestliže služební funkcionář za daného stavu nařizoval v operačním pracovišti službu přesčas, jednal v důležitém zájmu služby.

Neztotožnil se s tvrzení žalobce, že výpočet průměrného služebního příjmu nebyl proveden v souladu s ustanovením § 353 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, když hodiny služby přesčas nařízené podle § 54 odst. 1 a 2 služebního zákona v rozsahu do 150 hodin v kalendářním roce se nezohledňují při výpočtu průměrného služebního příjmu. Za ně totiž služební příjem nenáleží, a proto se nezapočítávají do odpracované doby v rozhodném období. Na základě mzdového listu žalobce a vyhodnocení počtu hodin služby přesčas do limitu 150 hodin (tedy hodin nezaplacených) dále žalovaný prokazoval, že nezaplacené hodiny služby přesčas nebyly zahrnuty do výpočtu průměrného služebního příjmu žalobce v rozhodném období červenec až září 2010.

Vzhledem k tomu žalovaný navrhoval žalobu zamítnout.

Podáním ze dne 11. 3. 2013 žalovaný ještě přičinil k tomuto vyjádření doplněk. Nesouhlasil v něm s tím, že by zneužil institut uvedený v § 54 odst. 1 služebního

zákona. Dle uvedeného ustanovení totiž lze příslušníkovi v důležitém zájmu služby nařídit výkon služby nejvýše v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce. Dle § 201 odst. 1 služebního zákona se považuje za důležitý zájem služby zájem bezpečnostního sboru na včasném a kvalitním plnění úkolů bezpečnostního sboru. K žalobci zmiňovaným rozsudkům Krajského soudu v Českých Budějovicích a Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 9. 2012, č.j. 6 Ads 151/2011 – 126, podle nichž se výjimečným případem nerozumí dlouhodobé, až trvalé nahrazování nedostatku osob zvýšenými nároky na stávající příslušníky s odkazem na důležitý zájem služby, dodal následující.

V první řadě poukázal na dikci ustanovení § 171 písm. h) služebního zákona, které stanoví, že se o nařizování služby přesčas nevede řízení ve věcech služebního poměru. Jedná se o rozhodnutí, která mají povahu rozkazu vedoucího příslušníka. Rozkaz k výkonu služby přesčas vyplývá z potřeb služby. V některých případech musí být vydán bezprostředně poté, kdy nastala tato potřeba. Tím však není zpochybněna povinnost sdělit příslušníkovi, který koná službu přesčas, jaký důležitý zájem služby k nařízení služby přesčas vedl. Žadatel nepochybně znal důvody, proč mu byla služba přesčas nařízena.

Do doby citovaného rozhodnutí Nejvyššího správního soudu nebyly příslušnými vedoucími příslušníky zaznamenávány konkrétní důvody nařizování služby přesčas do limitu. Důvody nařizování přesčasu do limitu nebyly samostatně evidovány tak, jako byly evidovány hodiny přesčasu do limitu v evidenci systému EKIS. Vedoucí příslušník vyhodnotil konkrétní situaci při výkonu služby a naléhavost potřeby zabezpečit výkon služby příslušníkem v rámci přesčasových hodin do limitu a poté službu přesčas nařídil, tak jak mu to umožňuje § 54 odst. 1 zákona.

Údajně sporné přesčasy do limitu v rozsahu do 150 hodin v kalendářním roce podle ustanovení § 54 odst. 1 služebního zákona byly odůvodněny výkladem ustanovení § 201 odst. 1 služebního zákona, který stanoví, že za důležitý zájem služby se považuje zájem bezpečnostního sboru na včasném a kvalitním plnění úkolů bezpečnostního sboru. V tomto pojetí je bezpečnostní sbor povinen zajistit plnění úkolů podle § 2 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, včas a kvalitně a postup, kdy byly odstraňovány překážky bránící plnění těchto úkolů, byl posuzován ve smyslu důležitého zájmu služby. Přesčas do limitu znamenal vždy službu výjimečnou zajišťující plnění úkolů podle shora uvedeného ustanovení zákona o Policii České republiky.

Zákon rozlišuje pouze dva typy služby přesčas, za který náleží služební příjem – služba přesčas dle § 126 odst. 3 služebního zákona a služba přesčas dle § 125 odst. 1 služebního zákona.

O službu přesčas dle § 126 odst. 3 se jedná v případě, že příslušníkovi byla nařízena služební pohotovost a příslušník v této době vykonával službu. Nezbytným předpokladem pro poskytnutí služebního příjmu za takovou službu přesčas je nařízení služební pohotovosti.

V případě stanoveném v § 125 odst. 1 služebního zákona náleží příslušníkovi poměrná část přiznaného základního tarifu, osobního a zvláštního příplatku, který připadá na každou tuto hodinu služby bez služby přesčas v kalendářním měsíci, v němž službu koná, za každou hodinu služby přesčas nad 150 hodin v kalendářním roce, neposkytne-li bezpečnostní sbor příslušníkovi náhradní volno v době 3 kalendářních měsíců po výkonu služby přesčas nebo v jinak dohodnuté době. Jedná se v tomto případě o uhrazení přesčasových hodin, které byly příslušníkovi nařízeny v souladu s § 54 odst. 2 zákona v době vyhlášení krizového stavu nebo ve výjimečných případech ve veřejném zájmu.

Jinou možnost kompenzace služby přesčas v podobě služebního příjmu zákon nedává.

Při přezkoumávání odsloužených přesčasových hodin žadatele bylo zjištěno, že v průběhu let 2008 – 2010 byly žadateli nařizovány jak služby přesčas do limitu 150 hodin, tak služby přesčas v rámci nařízené služební pohotovosti, tj. jednalo se o případy, které nebylo možné subsumovat pod službu přesčas z důvodu důležitého zájmu služby. Z těchto skutečností je možné vyvodit, že vedoucí příslušník při nařizování služby přesčas vždy hodnotil, zda se v daném případě jedná o službu přesčas v důležitém zájmu služby, popř. z dalších důvodů uvedených § 54 odst. 2 služebního zákona, či nikoliv. Hodiny odsloužené v rámci služby přesčas, jejichž uhrazení uplatňuje žadatel, nebyly nařízeny v rámci nařízené služební pohotovosti. Vedoucí příslušník tuto službu přesčas nařídil z důvodu důležitého zájmu služby – zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti. Pokud by dodatečně – v odstupu několika let – služební funkcionář přehodnotil oprávněnost využití institutu důležitého zájmu služby v konkrétních případech, nemohl by zároveň rozhodnout o proplacení rozporovaných přesčasových hodin, když nemá zákonnou oporu ve zdůvodnění podobného rozhodnutí, neboť nařídít dodatečně služební pohotovost nelze již ze samé podstaty služební pohotovosti, nejednalo by se ani o případ podřazený pod § 125 odst. 1 služebního zákona (nebyl vyčerpán limit 150 hodin) a jiný případ uhrazení služby přesčas zákon neumožňuje. Pokud by přesto služební funkcionář přiznal příslušníku proplacení takovýchto přesčasových hodin, jednal by v rozporu se zákonem a šlo by ze strany služebního funkcionáře nepochybně o porušení zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, se všemi důsledky z toho vyplývajících (včetně případné trestněprávní odpovědnosti).

V posuzovaném případě tedy vyvstávají dvě otázky:

- 1) zda má žalobce nárok na uhrazení hodin odsloužených a vykázaných jako tzv. služba přesčas 150 hodin,
- 2) v případě, že soud dospěje k závěru, že žalobce na uhrazení takto odsloužených hodin nárok má, vyvstává další podstatná otázka, a to z jakého právního titulu tento nárok vznikl.

Jak už bylo uvedeno výše, žalobce v rámci své služby odsloužil plný fond doby služby (tedy uhradit hodiny odsloužené navíc jako běžný výkon služby dle § 112 a násl. zákona o služebním poměru nelze – za služební příjem se považují peněžitá plnění poskytovaná příslušníkovi ve výši a za podmínek stanovených zákonem o služebním poměru. Složkou služebního příjmu je mj. základní tarif, který je stanoven v měsíčních částkách za stanovenou dobu služby - § 52 a § 114 zákona). O službu přesčas dle § 125 nebo dle § 126 služebního zákona se rovněž nejedná – nešlo o výkon služby v době nařízené pohotovosti ani o přesčas po vyčerpání 150 hodin v důležitém zájmu služby.

Není možné pouze konstatovat, že příslušník má nárok na uhrazení doby výkonu služby, je nutné rovněž určit, o které konkrétní ustanovení služebního zákona se tento nárok opírá tak, aby při vyplacení finančních prostředků nedošlo k porušení zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů.

Stanovení konkrétního zákonného ustanovení v případě přiznání nároku by bylo rovněž určující pro posouzení, zda se uhrazení peněžité částky žalobci za odsloužené hodiny promítne do náležitostí, jejichž výše se odvíjí od výše průměrného služebního příjmu, či nikoliv.

K projednání žaloby nařídil krajský soud jednání na den 26. 3. 2013. Při něm účastníci řízení setrvali na svých dosavadních stanoviscích. Žalobce zdůrazňoval dlouhodobý personální podstav na svém bývalém pracovišti, který byl řešen přesčasovou službou. Rovněž žalovaný odkazoval na obsah svých vyjádření s tím, že není možno žalobci dodatečně vyplatit odměnu za odpracovanou dobu.

Poté krajský soud přezkoumal žalované rozhodnutí podle části třetí, hlavy první a druhé, dílu prvního, zákona č. 150/2002 Sb. soudního řádu správního, v platném znění (dále jen „s.ř.s.“), přičemž dospěl k následujícím zjištěním a právním závěrům.

Předně třeba konstatovat, že otázkou aplikace ustanovení § 54 odst. 1 služebního zákona se zabýval již i Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku čj. 6 Ads 151/2011-126 (dostupný na www.nssoud.cz), na což ostatně poukazoval žalobce v dodatku žaloby. V něm tento soud vyslovil, že stěžovatel (tj. krajské ředitelství Policie České republiky) si ustanovení § 54 odst. 1 služebního zákona, dle kterého lze příslušníkovi v důležitém zájmu služby nařídit výkon služby přesčas nejvýše v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce, ve spojitosti s § 201 téhož zákona a zákonem č. 273/2008 Sb. vyložil tak, že postup, kdy jsou odstraňovány překážky, které brání v plnění úkolů stanovených zákonem č. 273/2008 Sb., je postup v důležitém zájmu služby, přičemž není rozhodné, o jaké překážky se jedná a jak dlouhé mají trvání, neboť podstata je splnění právě těchto úkolů. S takovým výkladem platné právní úpravy se Nejvyšší správní soud neztotožnil a konstatoval, že „... předpoklad výjimečnosti služby přesčas vyplývá především ze skutečnosti, že zákonodárce její přípustnost podmínil existencí určitých zákonných podmínek, bez jejichž identifikace výkon

služby přesčas nařídít nelze. Z toho, co stěžovatel uvádí, lze dovodit, že práci přesčas lze nařídít vždy, kdy je služebnímu funkcionáři známo, že výkon služby nebude možné zajistit s určitým počtem příslušníků v určitém časovém prostoru. S tímto názorem by bylo možno souhlasit, kdyby ustanovení § 54 odst. 1 služebního zákona znělo tak, že: příslušníkovi lze nařídít výkon služby přesčas nejvýše v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce. Takto však uvedené ustanovení nezní, neboť předpokládá, že k nařízení výkonu služby přesčas lze přistoupit pouze v důležitém zájmu služby. Tento důležitý zájem služby nelze pak shledat v tom, když je dlouhodobý až trvalý nedostatek osob nahrazován zvýšenými nároky na stávající příslušníky nařizováním služeb přesčas s odkazem na důležitý zájem služby ... Lze si představit vznik neočekávané situace způsobené např. momentální indispozicí či absencí některého z příslušníků např. ze zdravotních či jiných důvodů, jež by byla oprávněně subsumovatelná pod § 54 resp. § 201 služebního zákona“.

Dle krajského soudu jsou uvedené závěry Nejvyššího správního soudu plně aplikovatelné i na nyní projednávanou věc.

Služba přesčas je v ustanovení § 54 odst. 3 služebního zákona upravena jako služba vykonávaná nad základní dobu služby v týdnu mimo rámec směn. Podle odstavce prvního tohoto ustanovení ji lze nařídít pouze v důležitém zájmu služby a nejvýše v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce. Nad tento rozsah lze nařídít službu přesčas jen za podmínek stanovených v odstavci druhém téhož ustanovení, tj. při vyhlášení krizového stavu nebo ve výjimečných případech ve veřejném zájmu, a to po dobu krizového stavu nebo po nezbytnou dobu ve veřejném zájmu. Služební příjem je příslušníkovi stanoven právě s přihlédnutím k případné službě přesčas v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce (§ 112 odst. 2 služebního zákona). Co je důležitý zájem služby upravuje služební zákon v ustanovení § 201 odst. 1 jako zájem bezpečnostního sboru na včasném a kvalitním plnění úkolů bezpečnostního sboru.

Z uvedeného vyplývá, že zákon stanoví podmínky, za kterých lze příslušníkovi nařídít výkon služby přesčas. V takovém případě se rozsah 150 přesčasových hodin v kalendářním roce považuje za zohledněný ve služebním příjmu za výkon služby a příslušník za řádně odpracované hodiny v rámci výkonu služby přesčas v uvedeném rozsahu další služební příjem nedostane. Návazně na to pak i dle ustanovení § 125 služebního zákona má příslušník nárok na náhradní volno, popř. poměrnou část přiznaného základního tarifu, osobního příplatku a zvláštního příplatku až za každou hodinu služby přesčas nad 150 hodin v kalendářním roce.

Nejvyšší správní soud ve shora uvedeném rozsudku zdůraznil, že předpoklad výjimečnosti předmětné služby přesčas vyplývá především ze skutečnosti, že zákonodárce její přípustnost podmínil existencí určitých zákonných podmínek, bez jejichž identifikace výkon služby přesčas nařídít nelze. Jednou z těchto podmínek je podmínka důležitosti zájmu služby, jejíž výklad a aplikace jsou mezi účastníky zejména sporné.

Pojem „důležitý zájem služby“ definuje poměrně široce ustanovení [§ 201 odst. 1](#) služebního zákona, které za něj považuje zájem bezpečnostního sboru na včasném a kvalitním plnění úkolů bezpečnostního sboru. Žalovaný k tomu v napadeném

rozhodnutí uvedl, že „Policie ČR slouží veřejnosti a jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti a plnit další úkoly na úseku vnitřního pořádku. Bezpečnostní sbor je povinen zajistit, aby byly tyto úkoly stanovené zákonem č. [273/2008 Sb.](#) plněny včas a kvalitně. A proto postup, kdy jsou odstraňovány překážky, které brání v plnění těchto úkolů, je postup v důležitém zájmu služby. Není proto rozhodné, o jaké překážky se jedná a jak dlouhé mají trvání, neboť podstatné je splnění právě těchto úkolů.“ S takovým výkladem žalovaného se však s ohledem na shora uvedené ztotožnit nelze. Dle takového výkladu by totiž bylo možno předmětnou práci přesčas nařídit prakticky vždy, kdy jde o plnění úkolů Policie ČR, resp. kdy jsou odstraňovány jakékoliv překážky v jejich řádném a včasném plnění. Tedy i v případě, jak bylo aplikováno žalovaným v posuzované věci, kdy je na určitém pracovišti dlouhodobý podstav počtu příslušníků oproti počtu plánovanému a služebnímu funkcionáři je známo, že se stávajícím počtem příslušníků nebude možné zajistit výkon služby. Ustanovení § 54 odst. 1 služebního zákona však předpokládá, že k nařízení výkonu služby přesčas lze přistoupit pouze v důležitém zájmu služby. Z toho je zřejmé, že zákonodárce nepředpokládal využívání služby přesčas v rozsahu 150 hodin u každého příslušníka automaticky, ale jako výjimečné (sporadické) opatření. Za výkon služby v důležitém zájmu služby proto nemůže být paušálně označena každá činnost (plnění úkolů) policejního sboru jako taková, ale musí jít o mimořádné (výjimečné) opatření. Důležitý zájem služby je proto nutno dovozovat v každém jednotlivém případě. Tento důležitý zájem služby přitom nelze shledat v takovém postupu, jak poukázal i Nejvyšší správní soud, kdy je dlouhodobý až trvalý nedostatek osob nahrazován zvýšenými nároky na stávající příslušníky nařizováním služeb přesčas s odkazem na důležitý zájem služby.

Ze žalobou napadeného rozhodnutí tedy vyplývá, že žalovaný pro zdůvodnění postupu nařízení služby přesčas v důležitém zájmu služby považoval za podstatné pouze již samotné zajištění plnění úkolů policejního sboru, a to bez rozlišení, o jaké překážky se jedná a jak dlouhé mají trvání. Takové odůvodnění tedy nemohlo obstát, neboť není zřejmé, z jakých konkrétních důvodů byla práce přesčas v předmětném rozsahu žalobci nařizována. Jestliže byla nařízena v důležitém zájmu služby, bylo nutno odůvodnit tento důvod v každém jednotlivém případě, což žalovaný neučinil. Krajský soud tak neměl možnost posoudit, zda byl postup služebního funkcionáře při nařízení služby přesčas v souladu s ustanovením § 54 odst. 1 (příp. odst. 2) služebního zákona a zda jsou tedy nároky žalobce oprávněné, příp. v jakém rozsahu. Napadené rozhodnutí je proto v této základní části nepřezkoumatelné, a to pro nedostatek důvodů.

Pokud žalovaný opakovaně poukazoval na ustanovení § 171 písm. h) služebního zákona, podle kterého se na nařizování služby přesčas nevztahuje řízení ve věcech služebního poměru, takže vedoucí příslušník není ve smyslu uvedeného ustanovení povinen odůvodňovat nařizování výkonu služby přesčas, lze s ním obecně souhlasit. Pokud jsou však uplatňovány nároky vyplývající z nesprávné aplikace § 54 odst. 1 služebního zákona, jako v nyní posuzovaném případě, je nezbytné, aby byl žalovaný schopen zcela zřetelně odůvodnit a současně jednoznačně prokázat, že služba přesčas není využívána k jiným účelům a za jiných podmínek, než které připouští platná právní úprava.

Další žalobní námitka týkající se doplacení služebního příjmu za dobu čerpání řádné dovolené a placeného volna v listopadu 2010, z důvodu snížení čtvrtletních hodinových průměrů, ke kterému mělo dojít následkem průběžného nevykazování řádně odsloužených hodin a následnému vyplacení nižší náhrady za dobu čerpání dovolené, úzce souvisí a navazuje na předchozí otázku samotného nařizování služby přesčas, kterou bude žalovaný znovu řádně posuzovat.

Žalobcem obecně namítané porušení rovnosti mezi příslušníky bezpečnostního sboru z důvodu, že služba nad rámec základní doby služby v týdnu nebyla nařízena všem policistům útvaru, krajský soud z podkladů založených ve správním spise nezjistil.

Námitka žalobce, že byl zkrácen na svých právech i tím, že mu nebylo umožněno nahlížet do spisu, navrhopat důkazy, vyjádřit se před vydáním rozhodnutí orgánu prvního stupně k podkladům a tyto případně doplnit, byla vznesena pouze v obecné rovině. Proto lze rovněž obecně konstatovat, že účastník řízení má bezpochyby právo na seznámení se se shromážděnými podklady před vydáním rozhodnutí a případné vyjádření se k nim. V řízení před orgánem prvního stupně nebyla tato práva řádným způsobem akceptována, jak je patrné i z vyjádření žalovaného k žalobě (viz druhá strana třetí odstavce). Tyto nedostatky žalovaný neodstranil, když jen konstatoval, že v průběhu odvolacího řízení nedošlo k rozšíření spisového materiálu a že shromážděná dokumentace je pro rozhodnutí dostačující. Namísto toho, aby žalobci umožnil realizaci jeho procesních práv, jichž se mu nedostalo v řízení v prvním stupni, byť až v odvolacím řízení.

S ohledem na shora uvedené krajský soud shledal rozhodnutí žalovaného nepřezkoumatelným pro nedostatek důvodů, proto je zrušil ve smyslu ustanovení § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s., a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení, v němž bude vázán shora vysloveným právním názorem (§ 78 odst. 4 s. ř. s.).

K vyjádření žalovaného ve výše uvedeném doplňku pak krajský poznamenává, že předmětem tohoto řízení byl přezkum žalovaného rozhodnutí ke dni jeho vydání. Nebylo v něm proto možno hodnotit jiné vývody, než v něm uvedené a o nějakém doplňování důvodů přezkoumávaného rozhodnutí nemůže být ani řeči. Stejně tak nemohl žalovaný kalkulovat s tím, že dostane od krajského soudu odpovědi na své otázky, jež vyvstanou nepochybně k řešení v dalším průběhu řízení, neboť úkolem správního soudnictví je přezkoumávat postupy orgánů veřejné správy, nikoliv jejich činnost nahrazovat. Na předestřené otázky si proto bude muset žalovaný odpovědět sám.

Žalobce měl ve věci úspěch, a proto má právo na náhradu nákladů řízení podle § 60 odst. 1 s.ř.s. proti účastníkovi, který úspěch neměl. Jeho náklady spočívaly v náhradě soudního poplatku ve výši 3.000,--Kč, odměně advokáta za dva úkony právní služby při zastupování po 2.100,-- Kč (převzetí a příprava zastoupení, písemné podání žaloby soudu - § 11 odst. 1 písm. a/ a c/ a § 9 odst. 3 písm.f/ ve spojení s § 7 vyhl. č. 177/1996 Sb. ve znění platném do 31. 12. 2013) a odměně za jeden úkon právní služby po 3.100,--Kč (účast při jednání krajského soudu - § 11

odst. 1 písm. g/ a § 9 odst.3 písm.f/ ve spojení s § 7 vyhl. č. 177/1996 Sb. ve znění platném od 1. 1. 2013) a v náhradě hotových výdajů za celkem tři úkony po 300,-- Kč (§ 13 odst. 3 citované vyhlášky).). Náhrada nákladů řízení bez daně z přidané hodnoty by tak činila úhrnem 11.200,--Kč. Protože je ale zástupce žalobce plátcem daně z přidané hodnoty, jak řádně doložil, byla k uvedené částce podle § 57 odst. 2 s.ř.s. ještě připočtena výše této daně (21%) z odměny za zastupování a paušálních částek ve výši 1.722,--Kč, takže celková výše náhrady nákladů řízení činí 12.922,--Kč. Náklady řízení je žalovaný povinen zaplatit podle výroku č. II tohoto rozsudku zástupci žalobce, neboť je advokátem (viz § 64 s.ř.s. a § 149 odst. 1 o.s.ř.).

P o u č e n í :

Toto rozhodnutí nabývá právní moci dnem doručení účastníkům (§ 54 odst. 5 s. ř. s.).

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, který o ní také rozhoduje. Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

V Hradci Králové dne 29. března 2013

JUDr. Jan Rutsch, v. r.
předseda senátu